

**Міжнародний гуманітарний університет
Факультет медицини та громадського здоров'я
Кафедра внутрішніх хвороб**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Медичне краєзнавство**

Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	222 «Медицина»
Назва освітньої програми	Медицина
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
доцент кафедри внутрішніх хвороб, к.мед.н. Гнідой Ігор Михайлович	+38(066) 422 85 90	igor.gnidoy.mgu@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Навчальна дисципліна «**Медичне краєзнавство**» є складовою вибіркової компоненти освітньо-професійної програми професійної підготовки, вивчається студентами зі спеціальності 222 «Медицина» кваліфікації освітньої «Магістр медицини», кваліфікації професійної «Лікар» протягом 1-го року навчання. Семестр: II. Організація навчального процесу здійснюється за Європейською кредитно-трансферною системою організації навчального процесу (ЄКТС).

Метою викладання навчальної дисципліни «Медичне краєзнавство» є інтерпретація розвитку медицини в історичній ретроспективі, трактування основних історико-медичних подій, вивчення основних етапів розвитку медицини у зв'язку з розвитком і зміною суспільно-економічних умов, формування наук у галузі медицини.

Передумови для вивчення дисципліни: латинська мова та медична термінологія; українська мова (за професійним спрямуванням); філософія; іноземна мова (за професійним спрямуванням); історія України; медична біологія; медична хімія; медична і біологічна фізика. Дисципліна інтегрується в: анатомія людини; гістологія, цитологія та ембріологія; фізіологія людини; патологічна фізіологія; мікробіологія, вірусологія та імунологія та всі наступні дисципліни згідно освітньої програми.

**2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ,
ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ**

У процесі реалізації програми дисципліни «Медичне красзнавство» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров'я зі спеціальності «Медицина», або у процесі навчання, що передбачає здійснення діагностичного пошуку і характеризується комплексністю та складністю умов та вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел, в тому числі до використання сучасних інформаційних технологій.

ЗК10. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК11. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

ЗК12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Спеціальні (фахові) компетентності

ФК16. Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.

ФК19. Здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень здоров'я населення; обробки соціальної, економічної та медичної інформації.

ФК20. Здатність зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ФК23. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

Навчальна дисципліна «Медичне красзнавство» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (РН), передбачених освітньою програмою:

ПРН1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Володіти інформацією з фундаментальних і клінічних біомедичних наук, достатньою для здійснення ефективної професійної діяльності в умовах постійного оновлення фундаментальної та прикладної медичної інформації. Критично осмислювати наявні проблеми та результати досліджень в сфері своєї спеціальності. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

ПРН14. Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організовувати взаємодію з колегами в своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.

ПРН18. Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних, інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію. Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи

аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.

ПРН21. Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.

ПРН22. Приймати ефективні рішення в сфері охорони здоров'я з урахуванням наявних ресурсів, соціальних, економічних та етичних наслідків. Управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, організувати роботу та професійний розвиток персоналу з урахуванням набутих навиків ефективною роботи в команді, позицій лідерства, належної якості, доступності і справедливості, забезпечення надання інтегрованої медичної допомоги.

ПРН23. Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно, так і письмово, для обговорення професійної діяльності, досліджень та проєктів.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

1. На понятійному рівні – методи аналітичного аналізу та застосування набутих знань.
2. Описувати: спеціалізовані знання про людину, її органи та системи в проекції історичного та системо-ціннісного контексту їх осмислення та особливості системи охорони здоров'я, специфіку медичної освіти Одеського краю.

Уміння:

- враховувати гендерні та вікові особливості пацієнта при обранні засобів та методів медичної і психологічної реабілітації з урахуванням наявних системо-ціннісних орієнтирів культури та медико-гігієнічних знань того суспільства, членом якого являється пацієнт;
- практично використовувати деонтологічні норми роботи лікаря з урахуванням гуманістичної складової, історичної спадщини та новітніх досягнень в царині медицини;
- надавати адекватну оцінку впливу соціально-економічних та системо-ціннісних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї та українського соціуму в цілому.

Навички:

- аналізу джерел з історії медицини,
- визначення особливостей природничо-наукових і медичних знань,
- характерних рис розвитку медицини Північного Причорномор'я в різні історичні періоди,
- інтерпретування основних історико-медичних подій.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
4	120	14	28	78	1	2	Вибіркова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назви тем	Кількість годин			
		усього	у тому числі		
			лекц.	семін	сам. роб.
1	Зародження медицини в людському суспільстві.	8	1	2	5
2	Медицина Античного світу Північного Причорномор'я.	8	1	2	5
3	Медицина в грецьких полісах Північного Причорномор'я.	8	1	2	5
4	Феномен «українського середньовіччя».	8	1	2	5
5	Причорномор'я у складі Золотої орди та Великого князівства Литовського. Перша письмова згадка про Кочубіїв (Одеса) та його історія в XV ст. Розвиток медицини того часу.	8	1	2	5
6	Кочубіїв (Одеса) під владою Османської імперії у XVI – на початку XVIII ст. Походи українських козаків. Медичні течії в Османській імперії. Поширення ренесансних та гуманістичних ідей в українській медицині.	8	1	2	5
7	Медицина Нового часу.	8	1	2	5
8	Вітчизняна медицина доби «Просвітництва».	8	1	2	5
9	Яський мир 1791 р. та перехід Хаджибея під владу Російської імперії. Українські лікарі та лікарські осередки під владою Російської імперії наприкінці XVIII – XIX ст.	8	1	2	5
10	Медицина на Одещині у XIX – поч. XX ст.	8	1	2	5
11	Розвиток української медичної науки у першій декаді XX століття.	8	1	2	5
12	Розвиток вітчизняної медицини в УРСР.	8	1	2	5
13	Одеського наукова медична школа.	18	1	2	13
14	Становлення та розвиток медичного факультету в Міжнародному гуманітарному університеті м. Одеса.	8	1	2	5
Усього з дисципліни		120	14	28	78
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЗАЛІК					

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Студенти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Зародження медицини в людському суспільстві.

Характеристика первісної ери. Періодизація і хронологія первісної ери і первісного лікування. Джерела з історії первісного суспільства і первісної медицини. Становлення первісного суспільства та первісного лікування. Основні етапи антропосоціогенезу. Сучасні уявлення про походження людини. Проблема прабатьківщини людства: гіпотези моногенізму та полігенізму. Захворювання давніх людей: альвеолярна піорея, карієс, артрит, артроз, захворювання Бехтерева, рахіт, сифіліс. Середня тривалість життя архантропів, палеоантропів та ранніх неоантропів. Національні способи колективного лікування: використання лікарських засобів рослинного, тваринного та мінерального походження, піклування про дітей, допомога при пологах та травмах, зупинка кровотечі, кровопускання, трепанація черепу. Наслідки неолітичної революції. Зміна раціону харчування.

Тема 2. Медицина Античного світу Північного Причорномор'я.

Загальна характеристика розвитку медицини Північного Причорномор'я. Типові хвороби скіфів (євнухоїдизм, біль у суглобах і виразки на тілі.) та раціональні методи лікування. Скіфські лікувальні трави та методи їх застосування. Протослов'янська народна медицина. Волхви, знахарі, відуні як перші лікарі давніх слов'ян.

Тема 3. Медицина в грецьких полісах Північного Причорномор'я.

Давньогрецька лікувальна справа. Грецькі храми. Кнідовська школа. Коська школа. Гіппократ. Історія життя і філософія Гіппократа. Книги і маніфести давньогрецького лікаря. Клятва Гіппократа. Гімнасії, аптеки та Храм Теменос у грецьких полісах Північного Причорномор'я.

Тема 4. Феномен «українського середньовіччя».

Джерела інформації з історії і медицини Київської Русі. «Християнська топографія» Козьми Індикоплова («Книга Козьми, нарицаемого Індикоплава, ізбрана от божественних пісаній благочестивим і повсюду славним кір Козьмою», «Книга о Христѣ, объемлюща весь мир».); «Ізборник Святослава» (1073 р., 1076 р.), «Фізіолог», лікарські порадики, збірник законоположень Ярослава Мудрого «Руська правда» (XI ст.). Народна медицина до і після прийняття християнства. Народні цілителі (костоправи, різальники, кровопуски, травознавці, зубоволоки). Розвиток монастирської медицини. Світська медицина. Епідемії. Свідчення літописців. Військова медицина.

Тема 5. Причорномор'я у складі Золотої орди та Великого князівства Литовського. Перша письмова згадка про Кочубіїв (Одесу) та його історія в XV ст. Розвиток медицини того часу.

Типи мусульманських лікарень.

Медицина раннього та розвинутого Середньовіччя в Європі.

Різноманітні хвороби в добу Середньовіччя: уявлення щодо їх походження та лікування. Етапи розвитку наукової середньовічної медицини. Середньовічні медичні школи. Гендерні особливості середньовічної медицини: жінка-цілителька. Лікарська практика жінок.

Перекладацький рух. Київський гурток. Астрологічна масова література («Медичні зодії», «Про щасливі і нещасливі дні Альберта Великого» та ін.) і науково-природничі трактати («Космографія», «Шестокрил»). «Арістотелеві врата, або Тайная Тайних-Secreta Secretorum» - перша наукова медична енциклопедія в Україні.

Утвердження ренесансно-реформаційних ідей на Україні. Медична освіта. Костянтин Острозький і «Острозькі Афіни». Замойська академія.

Виникнення братств (Львівське, Київське, 1615 р., Луцьке, 1617 р.). Монастирські і братські шпитали. Ремісничча (цехова) медицина. Боротьба з епідеміями. Гігієна. Санітарний стан міст. Водогон питної води (1404 р., Львів). Відкриття у Львові першої офіційної публічної аптеки (1490 р.), Заснування Львівського цеху аптекарів (парфумерії).

Тема 6. Кочубіїв (Одеса) під владою Османської імперії у XVI – на початку XVIII ст. Походи українських козаків. Медичні течії в Османській імперії. Поширення ренесансних та гуманістичних ідей в українській медицині.

Традиційна школа Галена та Ібн Сіні, вчення про “соки” людського тіла.

Поява прибічників великого лікаря Ренесансу - Парацельса. Становлення фізіології як науки. Ятрофізичний напрям в медицині. Розвиток клінічної медицини. Розвиток хірургії. Розвиток науково-медичних та філософських знань. Розвиток цехової медицини. Лікарі – практики на українських землях. Підготовка дипломованих лікарів. Опікувальні-лікувальні заклади на українських землях.

Тема 7. Медицина Нового часу.

Етапи розвитку медицини в XVII-XIX ст. Особливості розвитку медицини у Новий час. Диференціація медичних дисциплін у Новий час. Розвиток патологічної анатомії. Емпіричні методи боротьби з епідеміями чуми, віспи, сибірської виразки і інших інфекційних хвороб. Розвиток бактеріології. Розвиток фізіології і експериментальної медицини. Історичні аспекти формування медицини в Європі нового часу.

Історія виникнення Лейденської школи Ятрофізики. Розвиток теоретичної та практичної медицини в Англії. Медицина в Німеччині. Застосування Паризької хірургічної академії. Лікарі матеріалісти. Винахід перкусії та аускультатії. П'єр Кабаніс.- видатний представник французького механістичного матеріалізму. Рене Лаеннек та метод дослідження вислуховуванням

Тема 8. Вітчизняна медицина доби «Просвітництва».

«Нервовий флюїд» Н. Г. Квятковського (1759–1812 рр.) і його «Анатомофізіологічні тези про флюїди нервів, перехрестя і вузли» (Theses anatomico-physiologicae de nervorum fluido, de ussatione et gangliis, 1784 р.). Критика механістичного напрямку в медицині у працях Д. М. Велланського (Кавунника) (1774–1847 рр.). Вчення про цілісність і єдності організму: М.Я. Мудров, И.Я. Дядьковський, С.П. Боткін, Г.А. Захар'їн. Боротьба емпіризму і раціоналізму. Г. Ф. Соболевський (1741-1807 рр.) і його «Про переважне наслідування природі для раціональної медицини, або Про те, що природа веде лікарів скоріше до раціонального, ніж емпіричного методу» (De potiore dictu naturae ad medicinam rationalem, sive qua desquiritur, an medicos natura potius ad rationalem, quam ad empiricam ducat praxim, 1775 р.).

Києво-Могилянська академія. Літературні твори («Спор души и тѣла» Івана Некрашевича та ін.). Шкільні драми («Царство Натуры Людской», «Торжество Естества Человѣческаго»). Курс С. Яворського «Про душу» – звід біологічних, фізіологічних, анатомічних, медичних знань. Г. Кониський «Тіло, оживлене раціональною душею, або ж людина» (6 книга «Філософії природи»). Питання анатомії, фізіології, психології в «Трактаті про душу» Інокентія Гізеля. Курси етики Г. Сковороди і його ідеї «спорідненої праці» та «веселості серця».

Тема 9. Ясський мир 1791 р. та перехід Хаджибея під владу Російської імперії. Українські лікарі та лікарські осередки під владою Російської імперії наприкінці XVIII – XIX ст.

Розвиток медицини на українських землях у складі Російської імперії. Розвиток анатомії і хірургії. Розвиток терапевтичного лікування. Розвиток педіатрії. Розвиток психіатрії. Розвиток знань про гігієну. Медичні факультети Харківського та Київського університетів. Медичне обслуговування населення.

Курси гігієни та першої медичної допомоги. Гігієнічні поради П.І. Богдановича «Правила для збереження здоров'я» 1788 р. Й.К. Каменецького (1754-1823 рр.). «Короткі настанови про лікування захворювань простими засобами» 1803 р. Ф.Д. Калайдовича (1742-1820 рр.).

«Про збереження здоров'я, або короткі правила гігієни» 1813 р. П.А. Загорського. Питання профілактики захворювань у працях Я.О. Чаруковського (1798-1848 рр.). «Медицина і гігієна» 1851 р. Розвиток аптечної справи. «Губернська кам'яна аптека з лабораторією» у м. Харкові 1780 р. Перші хіміко-фармацевтичні лабораторії для виробництва медикаментів. Становлення фармації як самостійної науки. Організація кафедри фармації у Харківському університеті 1806 р. Внесок І.В. Буяльського (1789–1866 рр.) «Анатомохірургічні таблиці» 1828 р. та М.І. Пирогова (1810–1881 рр.) у розвиток анатомії. Внесок Д.Н. Зернова (1838–1917 рр.) у вивчення анатомії центральної нервової системи. Медичний факультет Харківського університету (1806 р.) і Університету св. Володимира у Києві (1841р.).

Тема 10. Медицина на Одещині у XIX – поч. XX ст.

Фінансовий стан медичної справи на Одещині до введення земств. Лікарські установи на Одещині. Сільська медицина на Одещині. Розвиток медично-санітарної справи у містах Одещини. Розвиток приватної медицини на Одещині. Розвиток медицини у Бессарабській губернії. Лікарняна справа у в'язницях Одещини. Розвиток медицини в Подільській губернії. Розвиток військової медицини на Одещині. Розвиток медично-оздоровчих закладів на території Одещини.

Тема 11. Розвиток української медичної науки у першій декаді XX століття.

Характерні риси розвитку медицини в XX столітті. Диференціація і інтеграція наук в XX столітті. Війни і їх значення для розвитку медицини. Військова медицина в XX столітті. Педіатрія. Фармакологія. Нові лікарські засоби і методи діагностики, лікування і профілактики захворювань. Створення Жіночих вищих медичних курсів. Організація науково-медичних закладів, бактеріологічних інститутів. Наукові видання – «Харківський медичний журнал», «Російський журнал шкірних і венеричних хвороб» Харків. Медична секція Українського Наукового Товариства в Києві. Створення української амбулаторії «Народна лічниця» (1903 р.). Українське лікарське товариство (1910 р.), Українські медичні часописи. Створення урядом Української Держави Міністерства народного здоров'я та опікування (В.Любинський, О.Корчак-Чепурківський). Вихід медичного часопису «Українські медичні вісті», проведення Всеукраїнського лікарського з'їзду, утворення Всеукраїнської спілки лікарів.

Організація військової медико-санітарної служби УСС, УГА, Армії УНР. Санітарна служба Червоного хреста у Галичині. Медичне забезпечення легіону українських січових стрільців (1914 - 1918 рр.). Медичне забезпечення Української Галицької Армії. Український червоний хрест у Чехословаччині та воїни УГА. Гострі респіраторні захворювання та боротьба з ними. Медичні сестри «жалібниці» в армії УНР.

Тема 12. Розвиток вітчизняної медицини в УРСР

Створення Народного комісаріату охорони здоров'я та боротьба з епідеміями. Перебудова медичних лікувальних закладів у відділі робітничої медицини (робмеди). Формування українських медичних наукових шкіл. Важкі умови діяльності в період голоду 1922 р. та голодомору 1932-1933 р. Справа охорони материнства та дитинства у Радянській Україні. Організація громадського харчування та санітарно-технічні заходи для оздоровлення умов праці на промислових підприємствах, у колгоспах і радгоспах. Репресії тоталітарного режиму проти української національної медицини. Засудження праць з української медичної термінології як шкідницьких і ворожих, заслання в концтабори працівників Інституту наукової мови ВУАН. розпуск Медичної секції. Розстріли українських вчених-медиків у 1937 р. Демографічні наслідки голодомору та репресій.

Український Червоний Хрест в роки Другої світової війни 1939-1945 рр.

Діяльність Українського червоного хреста у Києві 1941-1942 рр. Відділ допомоги репресованим. Відділ медичної допомоги. Відділ полонених. Зв'язки з іншими товариствами Українського червоного хреста та його ліквідація. Катерина Зарицька голова підпільного

Українського червоного хреста. Організація медичної служби в УПА. Постачання ліків до УПА та лікарські огляди. Харчування, гігієна та профілактика в УПА. Піклування пораненими бійцями УПА у боях.

Керівництво медичною службою під час Другої світової війни. Фронтowa хірургія. Евакуаційні медичні шпиталі. Фронтowa терапевтія. Фронтowe медсестринство. Санітарно – медична служба у партизанському русі.

Тема 13. Одеського наукова медична школа.

Історичні етапи становлення Одеського національного медичного університету. Сучасний розвиток Одеського національного медичного університету. Історія формування навчального музею кафедри патологічної анатомії. Історія Університетської клініки.

Медичні представники-науковці Одеської наукової медичної школи: В.Підвисоцький, О.Богомолець, Д.Заболотний, В.Воронін, В.Філатов, О.Ковалевський, І.Сеченов, О.Пучківський, Ф.Яновський, Є.Шевальов, В.Бітенський, Л.Дмитренко, С.Вінокуров, Л.Черкес, М.Лисьонков, М.Кондрат'єв, Ф.Волинський, С.Левашов, П.Вальтер, М.Стражеско, Ц.Левіна, В.Шилейко, В.Запорожан, С.Головнін, Г.Венгер, С.Щастний, І.Мечников, М.Гамалія, В.Стефанський, В.Єлін, С.Мінервін, О.Маньковський, М.Зайко, В.Юрлов, Б.Запорожченко, О.Ткаченко, Б.Резнік, С.Кальфа, В.Войно-Ясенецький.

Тема 14. Становлення та розвиток медичного факультету в Міжнародному гуманітарному університеті м. Одеса.

Історія відкриття медичного факультету в МГУ м. Одеса. Напрямки наукових досліджень учених факультету. Заснування Центру українсько-європейського наукового співробітництва. Участь у роботі міжнародних наукових організацій у галузі медицини.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Медичне краєзнавство» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.
8. Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань збігаються з такими до практичних занять.

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення заліку.	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, залік
--	---

Питання до заліку

1. Медицина та лікування в первісному суспільстві в періоди становлення, розквіту, занепаду. Розвиток гігієнічних знань.
2. Медицина Античного світу Північного Причорномор'я.
3. Медицина в грецьких полісах Північного Причорномор'я.
4. Феномен «українського середньовіччя».
5. Причорномор'я у складі Золотої орди та Великого князівства Литовського. Перша письмова згадка про Кочубіїв (Одесу) та його історія в XV ст. Розвиток медицини того часу.
6. Кочубіїв (Одеса) під владою Османської імперії у XVI – на початку XVIII ст. Походи українських козаків. Медичні течії в Османській імперії. Поширення ренесансних та гуманістичних ідей в українській медицині.
7. Медицина Нового часу.
8. Вітчизняна медицина доби «Просвітництва».
9. Яський мир 1791 р. та перехід Хаджибея під владу Російської імперії. Українські лікарі та лікарські осередки під владою Російської імперії наприкінці XVIII – XIX ст.
10. Медицина на Одещині у XIX – поч. XX ст.
11. Розвиток української медичної науки у першій декаді XX століття.
12. Розвиток вітчизняної медицини в УРСР.
13. Українська народна медицина.
14. Характеристика епохи Середньовіччя, періодизація.
15. Християнство і його роль в розвитку науки й медичної справи.
16. Особливості розвитку лікування в Київській Русі — розвиток народної медицини.
17. Становлення монастирської медицини у Київській Русі.
18. Становлення світської медицини у Київській Русі.
19. Розвиток військової медицини у Київській Русі.
20. Роль медицини Середньовічної Русі в подальшому розвитку вітчизняної медицини.
21. Періодизація й хронологія Нового часу. Характеристика Раннього Нового часу.
22. Костянтин Острозький і «Острозькі Афіни».
23. Замойська академія.
24. Ремісничя цехова медицина у братських школах.
25. Анатомічні пізнання Інокентія Гізеля.
26. Курс Етики Г. Сковороди.
27. Критика механістичного напрямку в медицині у працях Д. М. Велланського (Кавунника) (1774–1847 рр.).
28. Боротьба емпіризму і раціоналізму. Г. Ф. Соболевський (1741-1807 рр.)
29. Курси гігієни та першої медичної допомоги у Російській імперії.
30. Хіміко-фармацевтичні лабораторії для виробництва медикаментів у Харкові.

31. Внесок М.І. Пирогова (1810–1881 рр.) у розвиток анатомії.
32. Історія Медичного факультету у Харківському університеті (1806 р.)
33. Історія Медичного факультету в Університеті св. Володимира у Києві (1841р.).
34. Лікарська комісія Наукового товариства ім. Т. Шевченка (1898 р.).
35. Медична секція Українського Наукового Товариства в Києві.
36. Створення урядом Української Держави Міністерства народного здоров'я та опікування (В.Любинський, О.Корчак-Чепурківський).
37. Створення Народного комісаріату охорони здоров'я в УРСР та боротьба з епідеміями.
38. Справа охорони материнства та дитинства у Радянській Україні.
39. Український Червоний Хрест в роки Другої світової війни 1939-1945 рр.
40. Фронтowa хірургія в роки Другої світової війни 1939-1945 рр.
41. Евакуаційні медичні шпиталі в роки Другої світової війни 1939-1945 рр.
42. Санітарно – медична служба у партизанському русі.
43. Одеська наукова медична школа.
44. Становлення та розвиток медичного факультету в Міжнародному гуманітарному університеті м. Одеса..

9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ

<i>Денна форма навчання</i>			
<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

	графіку ІКР		
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен / залік			50
Всього балів			100

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ (для іспиту / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	не зараховано
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	Fx	незадовільно	
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Ступак Ф. Я. Історія медицини: підручник / Ф. Я. Ступак. – К.: Книга-плюс, 2020. – 176 с.
2. Stupak F. Ya. History of medicine: textbook / F. Ya. Stupak. – К.: Book-plus, 2018. – 128 p.
3. Верхратський С. А. Історія медицини / С. А. Верхратський. – Київ : Здоров'я. – 2011. – 352 с.

Допоміжна

1. Визначні імена в світовій медицині / Г. Ю. Аронов, О. А. Грандо, М. Б. Мирський та ін. ; за ред. О. А. Грандо. – К.: РВА «Тріумф», 2001. – 320 с.
2. Ганіткевич Я. В. Історія української медицини в датах та іменах / Я. В. Ганіткевич. – Л. : Б. в., 2004. – 364 с.
3. Ганіткевич Я. В. Українські лікарі-вчені першої половини ХХ століття та їхні наукові школи. Біографічні нариси та бібліографія / Я. В. Ганіткевич. – Львів : В-во НТШ і ін., 2002. – 544 с.
4. Голяченко О. М. Історія медицини / О. М. Голяченко, Я. В. Ганіткевич. – Тернопіль : Лілея, 2004. – 248 с., 72 іл.
5. Грандо О. А. Визначні імена в історії української медицини / О. А. Грандо. – К.: РВА «Тріумф», 1997. – 336 с.
6. Грандо О. А. Подорож у минуле медицини / О. А. Грандо. – К. : РВА «Тріумф», 1995. – 176 с.
7. Друковані видання співробітників кафедри соціальної медицини, управління, економіки охорони здоров'я 1923–2003 (хронологічна розстановка) / Одес. держ. мед. ун-т ; [авт.-уклад. Журавель В. І., Козаченко О. В., Кравченко А. Г. та ін.]; за заг. ред. проф. В. І. Журавля, О. В. Козаченко. – О. : ОДМУ, 2003. – 88 с. – (Серія: Від ювілею до ювілею; вип. 1).
8. Журавель В. І. Історіографія кафедри соціальної медицини, управління та економіки охорони здоров'я ОДМУ (до 80-річного ювілею) / В. І. Журавель, О. В. Козаченко // Одес. мед. журнал. – 2003. – № 3. – С. 104–111.
9. Котвіцька А.А. Історія медицини та фармації : навчальний посібник для студентів вищого фармацевтичного навчального закладу та фармацевтичних факультетів ВНЗ МОЗ України / А. А. Котвіцька [та ін.] ; Нац. фармац. ун-т МОЗ України. - Харків : Золоті сторінки : Вид-во НФАУ , 2016. - 167 с.
10. Москаленко В. Ф. Бібліографічний словник завідувачів кафедр та професорів Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця (1841–2006) / В. Ф. Москаленко, І. М. Полякова. – К. : Книга-плюс. – 2006. – 304 с.

11. Пундій П. Українські лікарі. Бібліографічний довідник / П. Пундій; гол. ред. Я. Ганіткевич. Кн. 1 : Естафета поколінь національного відродження. – Львів-Чикаго, 1994. – 327 с.; Кн. 2 : Лікарі діаспори та їх діяльність для рідного краю. – Львів-Чикаго, 1996. – 448 с
12. Ступак Ф. Я. Культура і медицина Індії / Ф. Я. Ступак. – К. : НМУ, 2001. – 52 с.
13. Центральний музей медицини України. – К. : РВА «Тріумф», 1996. – 33 с.
14. Шальнова–Козаченко О. В. Історико-медичні дослідження в публікаціях «Одеського медичного журналу» (1997–2010 рр.) : підсумки та завдання / О. В. Шальнова–Козаченко // Одес. мед. журнал. – 2011. – № 1 (123). – С. 54–62.
15. Шальнова–Козаченко О. В. Історія медицини як наука та предмет викладання у світі, в Україні та ОНМедУ : вступна лекція по курсу «Історія медицини» / О. В. Шальнова–Козаченко // Медична освіта. – 2011. – № 1. – С. 20–29.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського : веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Он-лайн бібліотека. URL: <http://www.lib.com.ua>.
3. <https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/>
4. <http://moz.gov.ua>
5. <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-14092021--1945-pro-zatverdzhennja-unifikovanogo-klinichnogo-protokolu-pervinnoi-medichnoi-dopomogi-integrovane-vedennja-hvorob-ditjachogo-viku>